

ШИШАЦЬКА ЮЛІЯ ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності*

ЗНАЧЕННЯ ДОКТРИНАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Будь-яка владно-розпорядча діяльність уповноважених суб'єктів здійснюється з конкретною метою, для досягнення якої службовим особам делегують повноваження держави, в тому числі і для застосування примусу. В залежності від обсягу повноважень та специфіки завдань такі суб'єкти можуть застосовувати специфічні методи та форми діяльності, а в деяких випадках на власний розсуд обирати необхідну лінію поведінки. Такі широкі повноваження в першу чергу залежать від складності правовідносин, для регулювання яких залучається суб'єкт владних повноважень. Очевидно, що описати всі можливі ситуації, які виникають в процесі правореалізації, неможливо, а тому законодавець в окремих випадках надає уповноваженим учасникам таких правовідносин самостійно обирати найкращий спосіб досягнення завдань, які були перед ними поставлені. Щоправда, в такому випадку значно ускладнюються можливості в частині здійснення контрольної діяльності відносно такого суб'єкта, проте в більшості випадків соціальна вигода є значно більшою, ніж потенційне ускладнення контролю. В той же час такі широкі повноваження в будь-якому випадку повинні бути закріплені у відповідних нормативно-правових актах, адже будь-яке беззаконня тягне за собою свавілля. І чим більше повноважень має відповідний орган, тим тяжчими будуть наслідки такого свавілля. Очевидно, що в першу чергу це стосується правоохоронної діяльності. Саме в процесі виявлення та розслідування кримінальних правопорушень допускається суттєве обмеження прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, яке необхідне для ефективної діяльності правоохоронних органів. Проте такі повноваження не можуть бути абсолютними, адже концентрація таких можливостей в межах одного або декількох органів безсумнівно стане причиною розбалансування системи стримувань та противаг. В той же час, як вже було зазначено, у випадку реалізації складних правовідносин (до яких, безсумнівно, відноситься правоохоронна діяльність) законодавець не може передбачити та описати кожну можливу ситуацію у відповідному нормативно-правовому акті. У зв'язку з цим в окремих випадках в нормативних актах надається не чіткий перелік повноважень, а певні межі допустимої діяльності для виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. При цьому уповноважені працівники правоохоронних органів вже самостійно повинні обрати найкращий спосіб для реалізації таких

повноважень, при якому було б одночасно дотримано вимоги законодавства [1; 2] та виконано завдання у максимально ефективний спосіб. І застосування конфіденційного співробітництва у слідчій та оперативній практиці можна назвати одним з найяскравіших прикладів такого механізму виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

Складність застосування конфіденційного співробітництва в процесі виявлення та розслідування кримінальних правопорушень в першу чергу пов'язана саме з неможливістю розробки єдиного та повного нормативно-методичного забезпечення використання такого співробітництва. Відповідно, особи, які залучають конфідентів до оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, або які використовують інформацію, отриману від конфідентів, для встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення або такого, що готується, повинні в значній мірі орієнтуватися на власні навички працівника оперативного або слідчого підрозділу, які дозволять реалізувати конфіденційне співробітництво максимально ефективно. В той же час неправильним буде твердження, що лише слідчий, оперативний працівник чи інша уповноважена особа повинна самостійно визначати обсяг, умови та інші ключові ознаки застосування конфіденційного співробітництва, адже така форма співробітництва фактично допускає застосування позапроцесуальних засобів впливу на відповідних осіб, що саме по собі може бути окремим кримінальним правопорушенням. Таким чином на даний момент з однієї сторони присутній певного роду правовий вакуум в частині нормативного регулювання конфіденційного співробітництва, а з іншого – нагальна потреба працівників правоохоронних органів у чітких інструкціях та методичних рекомендаціях щодо застосування такого співробітництва у виявленні, розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень. «Конфіденційна робота є складовою оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів. Вона заснована на негласному співробітництві з громадянами або використанні негласного статусу оперативного працівника та здійснюється з метою попередження, виявлення, припинення правопорушень, пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, в інтересах кримінального провадження та для отримання інформації з метою забезпечення безпеки громадян, суспільства і держави» [3, с. 51]. Таким чином на даний момент слід констатувати доцільність та необхідність доктринального дослідження кримінального процесуального застосування конфіденційного співробітництва у слідчій та оперативно-розшуковій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13.04.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2096>

2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України № 2135-XII від 18.02.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 05.11.2021).
3. Сергеева Д. Б. Негласне співробітництво у кримінальному процесі. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 47–54.

Ключові слова: конфіденційне співробітництво, кримінальний процес, досудове розслідування.

Key words: confidential cooperation, criminal proceedings, pre-trial investigation.

Підсекція 2

Сучасні проблеми кримінології та кримінально-виконавчого права

ДРЬОМІН ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності, доктор юридичних наук,
професор, член-кореспондент НАПрН України*

ЦИТРЯК ВІКТОР ЯРОСЛАВОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ

Практичні передумови формування міжнародної кримінології як окремого наукового напрямку. Виникнення та розвиток окремих галузей наукового знання у суспільстві нерозривно пов'язані з особливостями розвитку соціуму у всіх його проявах і сферах. Основними елементами наукового знання традиційно вважають емпіричний та теоретичний рівні. Завершує процес наукового осмислення метатеоретичний рівень, який пов'язаний із філософським обґрунтуванням виявлених закономірностей. Стосовно кримінології, яка є по суті міждисциплінарною наукою, можна відзначити, що її розвиток визначається особливостями її предмета. В даному випадку ми ведемо мову, насамперед, про явище, яке позначається термінами «кримінальне правопорушення» і «злочинність», і може бути виміряне, зі значними застереженнями, статистично, що характеризує її емпіричну частину. Інші елементи предмета кримінології є похідними від процесів криміналізації тих чи інших діянь на національному та міжнародному